

Menn gyrdir í brøkur

Jógván Isaksen
ummælir

Ólavur í Beiti: Genturnar í Leixóes.
Stuttsegur.
Grønhólmur 1988.
150 s.
Myndir: Herálvur Jacobsen.

Lat tað verða sagt beinanvegin: tað eru goðar søgur í savninum hjá Ólavi í Beiti. Orsøkin til hesa staðfesting er hon, at tú skalt eitt sindur inn í savnið, aðrenn tú gerst varur við hetta.

Førsta søgan, »Tvey um eitt«, tykist at vera partur í klandri í sambandi við hjúnaðarskilnaða, og longu á fyrstu síðu verður staðfest, at konan er eitt ill-menni, og hon ger sitt fyrri at svarta mannin í rættinum, at einki gott býr í honum. Høvundurin hevur to fyrst lýst fatanina hjá manninum, hvussu goður hann er við sonin og hesin við hann. Tá hann síðani verður ákærður fyrri at vera eitt ómenni, skal tað harðliga í ákærunga gera, at lesarin hugsar, at her ruggar ikki alt rætt. Søgan endar við, at fyrrverandi konan fær krabbamein (»hon hevði ikki langa tíð eftir á hesi fold«), og pápin fær sonin.

Eg veit ikki rættiliga, hvat eg skal halda um søguna. Hon er ikki nøkur sunnudagsskúlasøga, men hon hongur heldur ikki saman, er ikki heilskap. Sum lesari fært tú varhugan av, at søgan í mangar mátar er personlig — á einum ella øðrum stigi — og høvundurin heldur seg hava fitt av royndum, hann vil siga frá. Men tað er ikki nógv mikið, at eitthvørt liggur tær so nógv á, at tú vilt greiða frá tí. Tú mást eisini duga at geva tí ein hóskeiligan ham, so kjarnin og út-sjónin eru í samsvari. Søgan — ella viðhvørt beinari: hugskotið — megnar ikki

at standa einsamøll, tá hon kemur á prent. Tá skal *meira* til.

»Maður fer í land«, sum er næsta søgan, hevur nógv av tí sama sum í tí undanfarna: hjúnaðarskilnaður, einkarsonur, konan er deyð. Sagt verður frá likum og ólikum, og boðskapurin er helst hann, at ein og hvør má liva, sum honum sjálvum hóvar; men aftur er galið við samanhanginum. Skalt tú siga frá á henda hátt — Ernest Hemingway er m.a. gittin fyrri tað — má ein fæst ætlan bugva aftanfyrri, ein ætlan, sum styrir teimum at siggja til leysu brotunum. Ólavur í Beiti hevur greidda eisini eina ætlan, men hon tykist mær ikki ivaleysa neyv, og úrslitið gerst, at lesarin heldur, at her verður skrivað eftir fummum.

Eitt stórt björglas

So kemur triðja søgan, og hon er pura ørvisi enn tær undanfarnu, tað er nevnliga plúmm í henni. Hon eitur »Gentan á jarnbreytarstøðini« og er um niðurundirkomman mann, sum gongur og válar í fremmandum býi og droymir um øl og náttarlegu. Gykingarnar hjá tí illa farna drykkjumanninum eru á tremur av sjálvsvillum; hann lygur fyrri sær sjálvum og øðrum, men meinar tað um somu tíð. Her hevur hann í hyggju at biðja eina gentu á eini kaffistovu seta sær eitt glas av øli út í garðin: »Hevði hon kunnað sett honum eitt út um bakdyrnar, bert hetta eina glasið. Hann skuldi ikki plága hana, bert hetta ein, og best hevði verið, um hon setti eitt av hesum stóru björglössunum; hann skuldi drukkið tað út í einum og als ikki ganga á hana aftur, ið hvussu er ikki henda dagin«. Lesarin sær, hvussu hann lovar, og hvussu hann flytur seg. Søgan fer

fram frá seinnaparti til næsta morgun, og tað verða ikki givin — og brotin — so fá lyftir og heldur ikki so fáar øl tømjar. (Skaldsøgan »Sult« hjá Knut Hamsun rennur fram fyrri teg, to ørvitisskapurin har hevði eina aðra orsøk).

Á kolofonsíðuni verður gjørt vart við, at søgan »Sonur í átta dagar (brot)« fyrri ein stóran part byggir á egnar royndir. Hon er um at vaksa upp hjá fosturforeldrum, og síðani sum vaksni at leita upp rottu foreldrini, um kenslurnar, sum bylgjast í frásøgumanninum í so vorðnum føri. Frásøgumaðurin er fegin um at hava hitt mammu sína (pápin er deyður) og at hava tosað við systkin síni, men enn fegnari er hann um, at hann slapp at vaksa upp hjá fosturforeldrunum, hjá foreldrunum. Frásøgnin er innilig og áhugaverd, men hon ger ikki nakra heild.

Sjólivið

Flestu søgurnar seta seg onkursvegna í mun til livið umborð á skipi, frásøgumaðurin antin siglir ella hevur siglt, og sjálvt í søgunum, sum fara fram í landi, berst honum okkurt frá livinum umborð fyrri. Tvær søgur eru um at vera við fiskiskipi, »Fyrst eg, so mitt og mini« og »Flenn ikki goði«. Báðar titlarnir eru eitt sindur speiskir, ja helst er ikki so lítið av sjálvspeil í teimum, tí hóast livið á skipi er lítið lokkandi, og tú sigur teg helst vilja vera í landi, so fert tú við hvønn túrin kortini. Tann sjálvsøkni titlunin á fyrru søguni eru orð, sum ein batsfelagi hevur at bera reiðarunum. Annars er søgan um einstáttaða livið umborð, hvussu lyndi broytist á mongum, og hvussu tú leingist heim og um somu tíð hevur illgruna til tey har

heima. Kegl, møði og dreymar renna saman.

Tittulsøgan »Genturnar í Leixóes« er um lötur við barrgentum í ymsum havnum, hvussu tú skemtar tær eina nátt, sleppur av við tað ringasta trýstið, og so gongur leiðin onkra aðra staðni, til onkra aðra havn og onkra aðra gentu. Sambandið millum kynini er handils-samband, sjómaðurin letur pening og fær brennivín og kynsligan kærleika afturfyrri.

Brennivín og erotikkur hava stóran leiklut í søgunum, og viðhvørt eru hesi samantvunin. Tá tú drekkur, gerst tamarhaldið á tær sjálvum linari, girndin tekur yvir. Á sama hátt er eisini samband millum arbeiði og familjuliv, hesi glíða inn yvir hvørt annað og kunnu ikki skiljast fullkomiliga sundur. Tú kanst ikki seta skott imillum. Men tann flekjan, sum viðhvørt kemur í, stavar tíðum frá teimum aðurnevndu fyrbrigdunum: rusdrekkunum og kynslivinum.

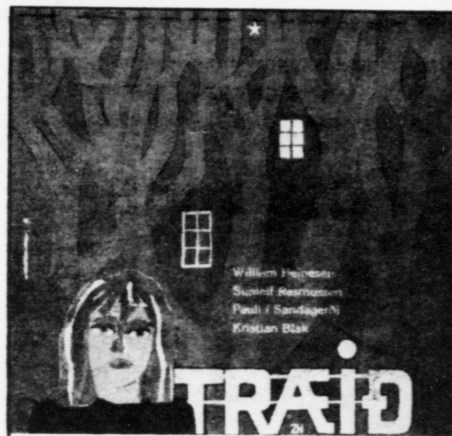
Skrivingarlagið er onkuntíð eitt sindur langrøktur og pjákut, tævt verður upp í saman, og vit koma ikki úr stað. Tá tað skal skrivast so brotkent, sum Ólavur ger, krevst ein styrki og spenningur í tekstunum at bera hesum uppi. Hetta sakni eg í summum av søgunum, og tær gerast tí endaleysar. Sum eg nevndi í fyrstan: tað er ikki nógv mikið at eiga tilfar og vilja siga frá tí.

Min niðurstaða er, at tær ellivu søgurnar hjá Ólavi í Beiti eru ójavnar, munur er á dygdin, men sum heild er høvundurin mentur síðani fyrra stuttsegusavnið.

Jógván Isaksen

Ognað WH

— *Trý tónaskald broytt orð hjá Williami Heinesen í nótar. Fjórða tónaskaldið á nýggjari plátu er William sjálvur.*

Ein pláta við føroyskum kamartónleiki kom út nú í vikuni.

Plátan eitur »Træið« og útgevni er Tutl.

Á húsnum stendur, at plátan er ognað Williami Heinesen, hvørs eggjandi og hugkveikjandi virki hevur havt alstóran týdning fyrri føroyskt mentanarlív alla okkara öld.

»Træið« er ein yrking hjá Williami Heinesen

(1930), sum Pauli í Sandgøtu hevur gjørt lag til og skipað fyrri sopran, klaver og cello. Marit Mordal syngur, Bjarni Restorff spælir klaver og Jens Christian Guttesen cello. Uptøkan er gjørd í Utvarpi Føroya í juni 1988.

Sjálvur eigur William Heinesen eitt lag »10 variationer for solo bratsch over Vågn op og slá på dine Strenger«, sum

hann gjørdi í 1955. »Vågn op ...« er føroyskt sálmalag.

Kim Sjogren spælir hetta lagið og uptøkan er gjørd í LT-Studio í Havn í januar 1988.

Íblástur úr skaldskapi

Skaldskapurin hjá Williami Heinesen hevur givið Kristiani Blak og Sunleifi

Rasmussen íblástur til hini lögini á plátuni.

»Fyra stykki til Sjeystjørnuna« eitur nýtt verk hjá Sunleifi Rasmussen. Monica Stauss Joensen spælir violin, Maria Cederborg floytu, Martin Mouritsen klarinett og Johannes Andreasen klaver.

Uptøkan er gjørd í Utvarpinum í oktober 1988.

Sunleif eigur eisini »Hoyrdu tit havsins and«

Zacharias Heinesen hevur gjørt húsnum til plátuna við teimum seks kamartónleiksverkunum.

lag« (1984). William Heinesen yrkti »Hørte i Havets Aandedrag« í 1924.

Verkið er fyrri floytu og klarinett og Ernst Dalsgarð og Anna Klett spæla. Uptøkan er gjørd í Sound Track Studio í Keyptmannahavn í april 1988.

Kristian Blak hevur skrivað eitt verk fyrri floytu, »Tornið« (1988) og eitt fyrri klaver, »Ile« (1987). Bæði eru bygd á brot úr bókini »Tárnet ved verdens ende« (1976).

Ernst Dalsgarð spælir »Tárnet« og Johannes Andreasen »Ile«. Bæði verkini eru tikin upp í Sound Track í april 1988.

Triðja klassiska

Johannes Andreasen, Kristian Blak og Sunleif Rasmussen hava staðið

fyrri plátuútgávuni fyrri Tutl.

Zacharias Heinesen hevur gjørt klippið á húsnum og á hinari síðuni eru prentaðir allir tekstir, kamartónleikurin byggir á. Hann er á donskum, føroyskum og enskum. Týtt til føroyskt hava Chr. Matras og Hans Thomsen og ensku týðingarnar eiga Gunnar K. Poulsen, Maja Jackson og Anne Born.

»Træið« er triðja plátan við klassiskum tónleiki, Tutl gevur út. Korplátan »Blátt« kom í 1987 og í fjør kom »Harra Pætur og Elinborg«, symfoniskur tónleikur.

»Træið« kostar 110,00 kr. og fæst í plátuhandlunum og hjá Tutl, Reynagøtu 12 í Havn, tlf. 14815.

hd